

КИРШАЛ ЧАЧХАЛИА

С Т И Х И

(на абхазском языке)

Абхазское государственное издательство
Сухуми — 1955 г.

КҮҮРШЬАЛ ЧА ЧХАЛИА

ЗАРДОЗДАСТЫ
АЛМАСТАРДА

8099962521

АЖЭАЕНРААЛАКУА

44/3 — 4/31

Алъхэянтшәкүтүкжырта

Akya — 1955 ш.

А Б Р А Қ А

Абрақа пәшзоуп, спъсы сзақұх'ум,
Сгуағы изуам атахра,
Ара пәшзсуп, ара акғызы сыхъуам,
Арақа ишәртам апъра.

Абрақа синит, абрақа саазеит,
Абрақа сызбом сыйхара,
Сгу-схы цыара ак-сымхъааజеit,
Хъаа-баа спъиргоуп нақ хара.

Сышәтқуа иңалаз ынгызы хъта иамкәеit,
Сбахча акузар шәырла изазоит,
Смазара акузар уи сца иамкәеit,
Культурала анакуха пъхъақа сцоит.

Сымра нахылтуа акузар сымрахуага,
ИсықуЧЧо, ипъхонит есымша,
Иахъабалакъ азенишуп уи: ашъха, ага,
Абнара, аккара, адәышша!

Сбеноуп сара, сыйсадгыл чашәроуп,
Абра икоуп спъасаса, сшъамақа,
Абра иаазеит, абра адгыл куазоуп,
Абра икуп сираху еицирхухуа!

Апъша аануеит ашьшыхәа ихумаруа,
Ахуухаҳәа инасуеит абъра.
Сыйсадгыл бахчароуп ицар-царуа,
Сзеңгурбъо убриоуп сара абра.

Абра құшзоуп, спысы сзақұх'ум,
 Сгуағы изуам атахра,
 Абра құшзоуп, абра акғыныңыз,
 Абрақа ишәртам апъсра!

Спөтазаара лашоит идуу разқыла;
 Сашәхәбжы гауеит ехъабалакы!
 Зегъ стах'уп, зегъ збоит гублыла,
 Абрақа икоуп ехъа ақъаф!

Сокеан тауылагының амбапама
 Иңашьшының аттара уа;
 Сымрагының хонтын ишамшама,
 Уштың саапъсентхәзырын.

Сырғашқуа, скуара үй-чакуатқәкіншілік
 Ахырыхырхәзырын иччайды.
 Сыңадылың бзия избоит, абарәт зегъы
 Смаапъсазо сурбъо срызгъаша!

Абра құшзоуп, спысы сзақұх'ум,
 Сгуағы изуам атахра,
 Абра құшзоуп, абра акғыныңыз,
 Абрақа ишәртам апъсра!

АИШЫЦӘА ДҮЗЗАҚУА ШӘАХЬ

Аешьара, аиғызара, аибатахра бүбуазаны,
 Аеенбытара, аидгылара, аиңылара еизгүкны,
 Агу еитцыхра, агуамч дура, ахәатәй-еиқүшәара зегъ
 акны.
 Ҳара ҳұны ада дағацъара иабоубашеи унағышны!

Ҳара ҳмилат реишьара есааира ибубуахоит,
 Аибатахра доусы ҳгуаңы, ашы аалолит, иңбахоит,
 Ҳаниниара, ҳанбабара амырхуага енпъш ихаахоит,
 Азәи-аәзи ҳайбамбаңзарғы ҳанениналакъ
 ҳаигуапхонит.

Доурысыз, дукранназ, дағысуз, зегъ ҳаишьцәоуп,
 200 миллион ҳазыхылтызыз зегъ иаадыруа ҳаб азә иоуп,
 Адунеи зегъы зығбаху рдыруа Октиабр ду
 ҳаңғацәоуп
 Аибарфара, аичырчара уи назаза атцихуа пәтәоуп.

Абас раңхъаза изакуаныздәйз, изылшазтәйз Ленин
 иауп,
 Уи иңхрааз, иңназығзаз ищағ дүзза Сталин иауп,
 Егъя ххылаңшуа, ҳантазааゾ, ңхъа ҳназго хпартна
 ауп,
 Уи ҳаланатдо абзиабара аңыр енпъш ибубуазоуп.

Ҳашыцәа дукуа, ҳаихабаңзәа аурыс, нас аукраинаа,
 Ҳарт алсаңзәагъы убра ҳалахуп шәара шәгурьшара
 ду ҳазына,
 Шәа-шәнүхәаңа аанахкылонт, шәа шәнүхәаңа
 аңжхъа ағына,
 Ажәа имоуп атолмбашь, шәаизызырығы узбаб
 үчкұна.

Шәара шәныхәа, шәа шәгурбъара, хара ҳзыхәанты
игурбъароуп,
Хеазықаңцент ҳеаэтәылхны, ехъа зегъ ҳзы гүрбә
чарауп.
Шәа-шәзы иаафуа, шәа-шәзы иаҳхәоуа хара ҳзыхәан
игуахуароуп,
Хы҆пхъазарала ҳмаңзаргы, насыпъла шәа
ҳшәафароуп.

Шәа-шәныхәаға иңанымтәаэзо аныхәаға,
океанзароуп,
Шәа-шәныхәаға нара океан зтоу атра ду
иақаразароуп,
Океан тбара акуу аха, шәашәныхәаға ҭабара акум,
Амра кыдшәан ишкамшәо еиңш шәа шәызбахугы
кашәара акум.

Ха нахъирхагоу, ха ҳайлазхуо адунөи ақны
дықамзароуп,
Дқамларцаз уи агъаауыр ҳарт хгу ҳеанызароуп,
Идаң ипъашә акы ықамкуа дыңкъа-шәкъа
дықутазароуп,
Ханиашъара хтаацәара излајбууоу инаңданы
нахрыбубузароуп.

Аешъара ду, аибатахра, аиғызара бубуазаны,
Аеенбытара, аидгылара, аиңылара еизгүкны,
Агуеитцыхра, агуамч дура, ахәатәы-еикүшәара зегъ
акны,
Хара хәны ада иабоубашең даеаңьара унаңьши!

АИААИРА МӘХӘ

Шәышықусала кыс змамыз зхы иақуиңыз
адғылкуа,
Шәарах хыбағ дғыл ахъартқауз, иштәз баша
адәзакуа,
Жәйтә-натә аахыс ус иқааз үағыпсыкгы
дамбакуа,
Иахъа ироуит ахшығ-зыштыра иқаларц ағафра
бенакуа.

Убас нахығақ адғыл бжъаха, напы адыркыит
хажәларкуа,
Хәаратахума, зегъ қататәуп, ириаантәуп иқоу
ауадағракуа,
Апсадғылаз, ихуартоу азы, ақыта инамға
акультуракуа,
Иртбаалатәуп, иштыхлатәуп ихаурц ача-рың
пъшзақуа.

Ицауент ағар, ахъәар ағырханаң ззырхәауа,
Цкуни үбаби нағеибыхәауа, аҳаан ҳәа иениңпүхәауа,
Милион-жәлар нахъа игурбъоит идәйкүлаз рымға
ныхәауа,
Ленин икомғар хъзы згахъоу, нағызгауа ззырхәауа.

Атрактористцәа, акомбанинерцәа, ақазаңаңа, итегъ
убас,
Абратәи иңаз иналыххуа мінху ибұјуоу зылша,
этас,
Анааира зқуу енагъ зускуа рең, ақалақъ
Комсомольск қазтаз,
Дғылы жәғани ықанаты есқынгы шәа-шәөазаз!

Хара ҳпартиа ҳаљхъагыла, амға наша ҳара

ҳақунацоиз,

Хара ҳамч ҳара ҳиаириа, ҳара ҳањъз нацинатдоиз,

Ҳеафра дгылкуа уи иартбаауент, ҳеафра бена

нацинатдоит.

Ахъзы итшынушәа аххәатәкуа, ача-рыңкуа

аазоит.

Ха ҳпартиа игуанацоит, ихахуаша ҳаљхъака,

Хара ҳпартиа атоурых өңц, уа ианнатдоит

иалпыкка,

Уи нахнарбонит ашъха атсақагы амал икоу

иалыркка,

Сафра тыңны ирбенаган, нахнатдоит ҳадгылкуа.

МОСКВА

Абзиабара инымтәазо са исыутаз
Дгылахаан исырзуам сгуаेы
Ес-иаашар сфагыланы ашамтаз,
Ленин ишхакуа срызнеует ахуаеы.

Уштың уаансыжьеит ағныка сцоит,
Снахагылоит снеини сусура.
Уштың сыхышығ иаха иныкүсцоит,
Иаха издыруеит изыура.

Иузханы уаама хәа дсыззатәуа,
Дысъялашт сан лиапыргъажыуа.
Ааи хәоуп уи иатаск'уа,
Амроуп ашәахуа зхылыжкуа.

Сызхара узбейт сыблала,
Сенгурбъеит идуззан уағымбац.
Сұтан, сулағхеит гу ҳалалла,
Убзиабара дәйкүзгалт изгарц.

Аңсны сахынениуа исымоуп ирасхәаша,
Исыкуађба исыкушан изырғлашт.
Асаби игу ишахуо еипш ан лашәа
Исыхуаљшуа рыбакуа ччалашт.

36 шықуса схыцуан, аха
Уажәоуп иансызха сөнейдас
Уажәоуп уанызба сгурбъахуха,
Ианызба сцыынць, съашә, сдац.

1954 ш.

ЛОМОНОСОВ ИХЪЗ ЗХЫУ АУНИВЕРСИТЕТ

Штас иумоу зақароузен,
 Шақа ииаша қыақъароузен,
 Үшшәыхкыла шақа еилоузен,
 Шәты-какачла иңшәузен.

Адәениужь ашъац еитцәқақаза,
 Агуашә аартуп иқъақъаза,
 Ишаарту еиңш хара хгү,
 Уаштағ шақағ гурбъо итоузен,

Ргүи риңгымхын шақа иөоузен,
 Шақағ тцеңзә насыпъ роузен,
 Насыпъ, аха ишақароузен,
 Шақа рбозен, шақа ртозен.

Жәлар ирыхуо шақа ргозен,
 Ртара налган ианцауда.
 Уара узбаз убри маңара,
 Уи наzzаза агуралоит,

Игу убри ақара еилнаргоит,
 Знык дхалан тәқа дылбааргы,
 Уашта дтысны ағнықа дцаргы,
 Адырра инато кыр қалоит.

«Ала иабо ахы иапъсоупхәа!
 Ажәапъканы ирхәалоит.
 Гуадуралоуп сара сышузхуцуа,
 Гуадуралоуп уара сышупъыртуа,

Сгуръатәа, апъша сырсуа,
 Санцо атәйла ду сахысуа
 Са скалашам саағъсаны.
 Еитасхәоит узбаху Ағсны,
 Избаз зегъы раткыс уенханы!

АМАВЗОЛЕИ АҢЫ

Гүп-гүпъла ауаа еиштығыло,
Инеиуан хуцрала иңәны.
Пүшшьала ашшыыхә интгыла-аатғыло,
Еңә-нейңатца ақыаад қаңшықуа кны,
Инеиуан идуззоу гублыла,
Амавзолеиах рхы рханы.
Ақалақы налцуент ртыхуа,
Азхытреиңш наңа-наңа ирызхауент,
Аңснытән хашхакуа реңш ыгутирыхуа,
Цәа змазам ауаа аауент, ицоит.
Аңәашырхәйенңш ашәаे игылоуп,
Аңсакуа рыварс ақарул,
Ахуцра налатәән нагулоуп,
Ишпәкалоишь абзиабара агуртқұл...
Сыпсып алеи-фейра аңааннакылент,
Зныкатә схуцра аеакх'ент,
Үскан зынзакыс сшанх'ент.
Хмышшәашәент нара уа ҳахъталаз,
Избент аңәашы уа ипъхауа
Қыңа адуззакуа ахендиалаз,
Наңаңа зус дукуа өниауа.
Шәа шәакун, шәа шәоуп хабзиабара,
Ханаанракуа шәа шәоуп ртоурых.
Шәа шәызәыз аус ахынахагзара
Убри оуп ҳзыштыу зегъ ханқұных.

МАРТ 4

Аңсны, анкъа гуақра згымхоз,
 Уара уқынза крықазма.
 Иәхаз, зыгуతыха ззымхәоз,
 Изоухәозгы үәйр думазма.

Үпшзара уара иутәyzма,
 Мамзаргы азәыр дуенгзозма.
 Ушъха, удгыл, пату ақузма,
 Апъсабара ас ишәтуазма?..

Умшын енкуа аеенқунак'уазма,
 Атәым сассәа андалауаз.
 Ус нас баша ицәкурпәуазма,
 Угаңа ианадтәалалауаз?..

Октиабр ду ацәкурпәкуа упъилеит,
 Аңсны узы гурьба-чараҳ'еит.
 Үпшзаза уеңтаақутылеит,
 Уи нахыс иузыпъесшырах'еит.

Ишәтуент уара убахча, уцитрус,
 Ираңазоуп умхы илатцуу,
 Ишәаҳәоит уа узбаб, уарпъыс,
 Уа Сѣсны хучы ипъшзоу.

Махәра ауашәа Ерцаху ашъха,
 Ишкуакуоп сыла ахтарпәа.
 Наунагзә иухыхны угуақра
 Уалғ'еит, иангылоз март пъшьба.

Ушәтуент, укакачуент сымра тәыла
 Асовет тәыла ду ахұтак,
 Атааңара дүззә урылагыла,
 Үбүбуахонт зынзак.

ТҚУАРЧАЛ

Асоветтә уаа узнеин рус еитцырхыит,
 Гукра утсан иахъа ушықоу үкамлаңац.
 Тқуарчал ухъз сара издыруеит, ихараркыит,
 Аус руеит, еитцахарак қамлаңац.

Атых иахъаз азажакуа ropyсы тартцеит,
 Блас иухыртцеит афымџакуа тыңыңауа,
 Апстхәакуа уху ихырдан нақ икарцеит,
 Абарт ахаңа, нас дызуста изырғыара!

Ашахтағы урт италан араңа тыргонт,
 Ҳамта дус айсадгыл азы итиуа.
 Еицлабрала аус ахыруа аплан иахыргонт,
 Иахыртахы аңыргы ркыми итиуа.

Аханғынкуа уа еимардоит дғылы-жәғани,
 Ушхареиңш усооп уртгы ишрызхаз,
 Уара умалыи, уара ухыбреи уара унхареи —
 Уртқуагыры зегы ирдыруеит ишуздаз.

Тқуарчал уштыбжь ахраөкъакуа ирның-аарныңуа,
 Апсы талазшәа ушхана агуенсыйбжь сахауеит,
 Абри ажәабжь амузикабжь еиңш сазызырғуа,
 Аус ахызуа абеңхәа сыйжыгы уахауеит.

Сызлагылоу сөзіңдән сарен бзиабарала,
 Акомбайнгы ашахтағ интатда,
 Аус аауеит уа амәханизмала,
 Скомбанинеруп, крызуеит смаапсазо.

Донбасс сацлабны Ерцаху ашхана садеырбалоит,
 Ахыр-хырхәа ушхана рфашкуа чалоит.
 Кремльтән ахтәыеиттән угуудыңхалоит,
 Ҳпартия амчрала пъхъака итегь убубуахоит.

1953.

СБАХЧАРА

Наунагза сыпъстазаара
Мрахуагала икачкоит.
Ибзиахан сыбзазара
Сенгуръяны сыйчоит.

Сара исымоуп агуахәара,
Аусура хтакны.
Иагықастцент абаҳчара,
Азеиňш ус сеазкны.

Иөалахеит ашәыр-тәакуа,
Ианаңахеит ахкы.
Ибзиазоуп ашытырәракуа,
Икъякъязоуп абъы.

Бла ахынапъшуа енкүнхаланы,
Ашәыр шыапкуа аазоуп,
Унеиуазар убжылданы, —
Аиашазы ипъшзоуп.

Саңшәйманы сөирпәгъяны,
Анхара ашәа ҳәауа,
Сыгулеилаует сыйбжылданы,
Сбахчара еимдауа.

Съхзы нарехуоит сыпъстазаара,
Къафурала сарчоит,
Иbzарыбзареует сбахчара,
Мырхуагала икачкоит.

АТАХМАДА ИАЖӘА

Дад, абрақа уажә хахыгылоу,
 Иқато ачай ахъғенуа,
 Убра аҳәса хүчкүа ахътагылоу
 Амра еипш ишеи-шениуа,
 Аңқыагъ иагмызт аҳай-чей,
 Дад, еимтәкъачартан,
 Иеимыркъо иҳаман атарчен,
 Хон ахшыра ҳеатан.

Скуалаауа еңәа-шәфәк сыйрыхухуа
 Ажракуа сырхыпъон.
 Сөы аңырыцәкуа еитцыхухуа,
 Атыхуа аҳауа ихылон.
 Иsgулазыршәаз шәасқәап, дадраа,
 Абыржәгъы икоуп аҳай-чей.
 Ахәсахүчкүа арадкуа ибжытәраа
 Еицлабны нахъғырх'уа уажә ачай.

Абриоуп зынза атарчен ззырхәо,
 О, ара атарчен изыманшәалоуп.
 Ароуп амхрашәа ахъырхәо,
 Ахәсахүчкүа ачей бўбы иалоу.
 Шәласы дадраа, хәхәсахүчкүа,
 Иааниуа-итцеиуа ара шәаҳбароуп.
 Ренха ёызхыз ахулбыгеха,
 Абирак қағыш латәахшароуп.

СҚЫТАҢ

Амш бзиан, амра кахха,
Уи азаза арбон.
Уа мшыбзиакуа Баслахуа! —
Схәан сыйцт авагон.

Ашэт рфы-хаа сара испълеит,
Сиенуан сыйцакны,
Павлеи, Раули, Раиеи, Циалеи
Шықоу схы рханы.

Гуазырхагоуп аиаша шәасхәап,
Ашәтра ианаңу,
Ушьамхы нарсны ааңын уаҳәап,
Умцаң хәа нахразқыу.

Сахынталаз Гаңы имзырхा,
Ибыбышза ишәтын атәа.
Итагылакуаз ашта икухха,
Сқартцеит сгурбъатәа.

Асырз леиуент ашхарантәи,
Аалзга абжы ду ахоуп.
Аколихацәа збоит абрантәи,
Радғылкуа цәабуюуп.

МТС ақынтарында атракторкуа,
Иасны наадырхәуент.
Иаанырмыжын арха дгылкуа,
Икуланы ищауент.

Амш бзиан, Амра кахха,
Ааңын кукуу нахәон.
Аколихацәа ақытада-уаа,
Аусураңы еисон.

Абригада абеф-хэа италеит,
Инаргоит «атарчей»,
Аус анаанреи аус маншэалеи
Иакушэан иандырееи.

Гуцаракралеи, напы цкъалеи
Ачей ббъы аазаны,
Павлеи, Раули, Раиеи, Циалеи
Исырх'ян еисаны.

Амш иацлоит, амш иацлоит,
Амра юхонт, ипъхонт!
Ааъын, апъхын ашэт какаачхонт,
Аеафра юшзахонт.

Амш бзиуп, амра кахха,
Аура зазо иеырбонт,
Уа мшыбзиакуа, Баслахуаа!
Сашьцэа, бзия шэызбонт!

АСОВЕТҚУА РЫМЧРА

Абри сахъақурчаоу,
Убриоуп сара сгу нахуо,
Сара пъхъақа сызго.

Убри амра сыларсуп,
Убри са сазыразуп,
Убриоуп зыгурға зго.

Убриоуп сара сымрагы,
Убриоуп сара садғылғы
Са сызку синҳо.

Миллонғык сара сыдагы,
Усуғи инхәни рөңдіагы
Үи оуп иргуапжо.

Убриоуп иразжыу,
Рыпату зызкыу,
Сыбзиабара зырбұбұо!

СЫҚАЛАҚЬ САЛАН

Снеиуеит ყъшыала ахуцра салан,
Сгу тәны снеиуеит сгуръярала.
Снеиуеит сара сықалақь салан,
Сгу итоу удырратә снықуашәала.

Сеңкушәоуп сшыжәбо мазарала,
Сызқу беноуп хахәтә рацәала.
Сынхонт, сынцуеит хан чаңала,
Сзығноу лашоит фымца блала.

Снөиуеит сара сбаҳарала,
Сығсы ахысшы хулбығала,
Сгу ҭыгы аччарала,
Шәаҳәабжыла куашарала.

Аԥсабара аԥштарала,
Бзиабарала, гуапъхарала
Снеиуеит ყъшыала ахуцра сала,
Сгу итоу удырратә сашәаҳәарала.

1950 ш.

ПУШКИН

Узтагылаз аамта уаман угөацала,
Иртәхымызд уашәбжъ аҳара.
Амалуаа мәゼи аргамен тақа иутала,
Ишзахуоз иаштың үтархара.

Уажәакуа цьбаран иабылуан ргуатца,
Ацәымбұра ргу ашқам танатсон.
Уара иуфуан ажәакуа импесуаз нағаза,
Жәлары ирылатқон, иампхъазакуа иртсон.

Уи азы амалуаа урцәымбын, цьара уаадырбуамызд,
Зны цьара уахыргаларын, өазны өацьара.
Аха уара упоезна акы ипѣнак'умызд,
Затсаана иацлон, иағын ағиара.

Үрәан зынгы Кавказтәи ашхакуа,
Уахынтәи ульшуан уара ҳаракза.
Терек ассиргы идәйқүтә ацыпхъқуа,
Илакы-лаккуа илеиуан аекынта.

Ссирс ипхъазамзи ашхаха цыф-цыфкуа
Инагы поеттәе уақа зашәа рхәуаз.
Ишпәзыхалоз арақа убжы анымфыкуа,
Аратәи апѣсабарала згу иззхауаз.

Апѣтазаара аайнды ашәағы насуазшәа,
Стыпраап ахәон ахакуитра уугағы.
Иахыагы убрақа угыланы ухуцуашәа,
Избоит санаپхъо «Кавказ» ушәкүағы.

О, Пушкин, агеникуа ргени,
Аурыс ҆ысыцқъа ду зхоу,
Апоэзия аускуа зегы иреиъны,
Хмилат рзы назаза изырғиаз.

Уара укоуп дунеи уағ дықанат,
Уихаштуам поет дшәахәоны.
Ажәған хара наххагыланат,
Уа укыдуп апоезназ умраны.

1955 ш.

ИСАХАЛАНДАЗ ИАХАУЕИ

Ачамгур бжыры дағакала,
Иаха ихааны исахауеит,
Шақа ибзиоузен ажәакала,
Исаҳаландаз иаҳауеи!

Сан иахалтцеит лнапала,
Арахуцкуагы налырхх'еит,
Инағылшыит лнапы ұшыаала,
Абжыры иаҳылтцызгы ханах'еит.

Уи лынасыпъ арахуцкуа
Ирөйтцакны ишпәрхәауаз,
Дахыччауаз лхапыцкуа,
Ишкуакуаза ишпәзбауаз.

Лынасыпъ шышкуакуоу алаздырырц,
Ачамгур ишпәхәауеи,
Сан архәара бақумтын,
Исаҳаландаз иаҳауеи!

ПӘСШЬАРА ШӘАХЗААЛА

Ахыр-хырхә агаңа зырччо,
 Инеңыхла сымшын Енқуа укалтқуа,
 Ақуара уи амра ахыкүччо
 Шәңбесшәшьала сашыңа қайматқуа.

Асас изы ибзиуп ижәдүреит,
 Хара хаамтағ ишәтүз Ағысина.
 Хашхакуа шлоуп, иңирциреит,
 Шәаҳзаанла ҳашыңа пәшьара.

Хұыхъкуа хышәашәоуп, ҳүштәбыгоуп,
 Ахракуа ирытқығоуп ианаауда;
 Ирхысуга аңснытәи мра мырхуагоуп,
 Ҷынгы құхынгы ашәтқуа заазауда.

Амшын тырффи нахзаануеит «Россия»
 Иазаангугаҳо назаануеит ҳасқъала.
 Бзиала шәаабеит асасцәа бзиа,
 Ҳшәенгурбъонт дадраа, шәаҳзаала!

Ахыр-хырхә ақуара зырччо,
 Амшын Енқуа агаңа Ағысина,
 Сбаҳчара шәытаз ашәтқуа шәрылыччо,
 Ибниахуп араға аңсшьара.

1954 ш.

* * *

Угха уцэымзакуа иуазхәо,
Зегъ раткыыс уеиъязшю иауп.
Уи ариашаразы иуихраауа,
Уи иузгуакъазоу иауп.

Зыгра имшәакуа иастцаауа,
Изыриашо ахатца иауп.
Уи ириашарц даналагагы,
Хәарада ариашара мариоуп.

1953 ш.

ИӘҮРІШЫГОУ

Ихы-иңең иқуп амбабз аръыс,
Ашәапъыш иңең ианыпъхойт,
Дласуп, дұрыуеңт аңсаатә аткыйс,
Зназы иңысшьеңт сара дыңсаатәзыз,
Зегы дрыхъзауент.

Игурбъо ихы-иңең ианубаалонт
Аръыс игу итакыу,
Аус ахъшуа дадубалонт,
Цақантә иргыло хыхъ дхалонт
Ахан ихаракыу.

Ашәа ихәонт ибжытцарада,
Иускуа ргу қантцоит.
Зегы дрыхъзоит иласрала,
Дөйрішыгоуп иусушьала,
Иду наигзоит.

Уи ианиархәо иқантцаша,
Ианылоит ихы-иңең.
Лассы идыруеңт ишинеңгзаша,
Ишъаңа еихынгоит пәхъақа ириаша,
Дүефуп зегы рөы.

ААПЬСАРАК САРА ИСЫЗДЫРЗОМ

Ааپъсарак сара исыздырзом,
 Сара пъхъақа сцоит сышцац,
 Напы зласкыз сгу акуөыбъзом,
 Избоит бзия инасыгзарц.

Сыгутыхакуа гуақра иалам,
 Иңыруеит апъсаатә еипъш, имтәазац,
 Гурбей-чареи уи зыхкалам
 Иарбан икоу имбатәхарц.

Иахъа сыйеу афра мартцеира
 Кыртцеует иснатенжътеи ахкы,
 Сара исуалуп итегъ ареенира,
 Сагъашътам уаха даәакы.

Саапъсом сара уи амға сықуны,
 Иқалом пъхъа имнейлар сшыақакуа,
 Схұннатә аахысты сықоуп сазгукны,
 Срыхъзаует сара сгуахутәкуа.

Апъхын амра ацыпъхъ анкыду
 Иалшом ашәтқуа рөы маатырц,
 Поэт қашъала сара исыдуп,
 Исылшом исыду назымгзар.

Ааапъсарак сара исыздырзом,
 Сара пъхъақа сцоит сышцац,
 Напы зласкыз сгу акуөыбъзом,
 Бзия избоит инасыгзарц.

РАГХАТЭИ АТЦАРА АМШ

Фәык ахшара,
 Алашарахъ
 амфа-тбаа игоу,
 Ианыланы Ѣшьаала,
 Шьаңа тбаала,
 инеиуан ишәахәо.
 Хәык аишьцәа,
 Хәык аиҳәышьцәа,
 дыбжъәык'уп реитцыбза.
 Пүхъа драңыкъо,
 Игу тгурбъо,
 днеиуан дцарза.
 Реилахәашьа
 Ашәт ароашьо,
 Үрт зегъ цкъа-цкъаза.
 Иреашәшәа-реашәшәо,
 Ахаяа хышәашәа,
 рыблакуа гузуа,
 Җымтзакуа,
 Ирыштымтзакуа,
 ирышьтан ргу шышьуа.
 Ус иаасгъилент,
 Уа иаатгъилент,
 рхылпъакуа нархых.
 Урт зегъ рыла,
 Ашәкүкуа рыла,
 икубчаза енкүных.
 Ус инеиуаз,
 Ахучкуа иреиуаз,

даара ирацэафын.

Иахъатэи, амш,

Иазкыуп шъалы-мш,

атдара ашыкус ёыц фадъха,

Ашэт абыбыш,

Иауенъшхымыз,

ашкол амзырх,

Гурбъа гула

Еиштагыла,

ахучкуа наадыртәйт.

Ашколахъ ҳәа,

Атцәтәа инасыит,

ашекуа аадыртит!

Г А Г Р А

Уа мшыбзиакуа, дадраа,
 Арақа зыңсы зшъакуо,
 Аңешьартта фнаңы Гагра,
 Ҳамтак исаскуо!

Саант саргы тьесшьара,
 Сшәыдышәкыл абра,
 Салахуп шәтәацәара,
 Насгыы шәығира.

— Уаан асасааиртахъ,
 Уқуна, уғесшьа,
 Нас удэылтып аҳауахъ,
 Дукухшоуп уаҳәшьа!

Дсеңгурбъан дыспъилент,
 Исымбац тыңхак,
 Иахәшьак лениш сымфаңылг'еит
 Дҳалалны убысқак...

— Итабуп ирацәатцәкъан,
 Саҳәшьа-хаа бхатцкы,
 Исхаштуам ба бсаҳья,
 Бөаңшәа гуки.

Бматушьен, бкырушьеи
 Уи даара иласуп.
 Арақа зыңсы зшъо рзы,
 Бгу даара иразуп.

Ара дыѣуп Уралтәи,
 Москватәи, Ткуарчалтә,
 Уажә сааниует убратәи,
 Са исыхъзуп Кыршыл.

Уи ашьтахъ схуцуан,
 Акырза сшанхан,
 Амырхуаг-бла схырысua
 Сахыкүтәаз ахан:

Дызустда изыргылаз
 Абри ахра ѿканы,
 Са сзы икоу гуаблыла
 Игу атца аартны?!

Абахча т҃шзара,
 Абрақа наазаны,
 Исытаз ађсабара,
 Лапъши-хаа ахтсаны?!

Сымшынгы хумаруа,
 Атра ду иташьшы,
 Ашәаپъшь бзарыбзаруа
 Ихтәалон шыижы.

Атцааршәыразгы хъта иамк'уа,
 П҃хынрак еиғыш ишәтүп,
 Абахчара иеницамк'уа,
 Уи ажәлар иртәуп.

1950 ш.

АҚАРМАРА

Сгу раз удтцаны гукала,
 Сүеңгурбъаны еихызғонт сшъаेа,
 Снейуент ушъхакуа срыбжъала,
 Афымцақуа укатцы иаेаачча...

Узырғашқуа иағызоу аразын
 Ашәақъа қартқонт илбааеәа.
 Ибзиах'ент абрақа анхартазын,
 Иқанамтю икоузен амахуеа!

Иахъа иухаччоит ублакуа,
 Ихұтуыз ишашаза итбаааза.
 Хаҳәыла ичаңоуп умфакуа,
 Ухантә-ғны дуқуа ҳаракза.

Ажәлар абзиабара иуцыртаз
 Үрғашқуа нтәараҳа интәаум,
 Ысабарала уара узырьшజаз
 Амшқуа ус баша ицауам.

Аңыртә механизм аттара,
 Ашъантара иаршуент имцаха.
 Абжъкуа сахауент ғъара-ғъара,
 Исаһауент зынза иашәаха.

Афымца аихаза абылуеит
 Аеәа-хәа иартәоит ишшаха,
 Азыркуи еиңш акуицқуа аръыруеит,
 Икаңсоит тақа ихыссаха.

Арацәа тыргоит аканаткуа,
Иқуныңуоит адач иөицрүххуа.
Аус руеит асовет уаа җайматкуа,
Ирылацчауа амра ашәахуа.

Аус зуеит саргы гукала,
Суезгудуны исыртбаауеит сшьаңа.
Снейуеит ушъхакуа срыбжала,
Афымцақуа укатңы наңацча.

СЫЛШАРА

Сылшара ныңдастырылған ахра,
Ипшашауеит уақа аблакуа ахалт,
Ипшисеуеит амаден ашэйгуралар,
Иалсұх'яеит уақа адгыл амал.

Илашоит ашақтағы аңызмаз
Абракушәа избоит сыйнаргу,
Акомбанин ашақтиор «иғыза»
Адыпъ-дыпъ ахгоит үи агу.

Иасуеит, ипшіканы иланаштыуеит,
Ағырахъка иштынах'яеит акы.
Авагонкуа раңаала иартәуеит,
Ахы, смашына уццакы!

Итыханы араңа, итыханы араңа,
Истақыуп стәылаз, са сзы,
Шәенцамхан ахақшира, афырханаңа,
Итыханы араңа, шәласы!

Рустави наұмыркыроуп үи амла,
Ихарчароуп раңаала азауад,
Араңа, араңа уғыамғылма,
Уғыамғылма, уғыамғылма, уара дад!

Сылшара ныңдастырылған ахра,
Ипшашауеит, уақа аблакуа ахалт.
Ипшисеуеит амаден ашэйгуралар,
Иамсұх'яеит үи сыйшхара амал.

1953 ш.

АҚУА

Сналалент ғызыцәак сыцын,
 Ақуа икоу абульвар,
 Иаасыкуршан баҳча шәтыңла,
 Исзымычхант ак сымхәар.

Амшын ацәкурпәкүа еимлысуа
 Ифуа наакулеит ақуара.
 Ихалалза пәшак ааҳәасуа,
 Инаңацәажәеит хазхара.

Иазымычхазшәа сгу итаз дырны
 Ахыр-хырыхә аахәра чеит,
 Хшеизгуакъаз ҳайбадырны
 Ҳаибатахра аху ҳшьеит.

Афымца лашара кахаа
 Абульварағ икааччоит,
 Җкуна бзиен, 3баб bla-хаан
 Уақа игыланы еихуаччоит.

Бзия ирбоит ухыы-тәцара
 Бабың үхъдырсузам ирбауаны.
 Дара ирымоуп убзиабара,
 Ргу үхшәашам наапъсаны.

Абаҳчакаттағ атла ааӡара
 Дара бзия нап аиркыит,
 Еңтахәатәуп үпъшзара
 Зынза убыбішза упытит.

1954 ш.

ХАРА ҲАУП

Абар нахыжэбо ахаңә пෝирта,
 Хара хауп ипъизеыз.
 Хара хтәоуп ари амца еикущарта,
 Акуастбакуа рхы еиөазкыз.

Хара хауп ара амға зыртбааз,
 Хара хауп изыриашаз,
 Хара хауп ахан зыргылаз,
 Афымца блакуа ахазтаз.

Хара хауп абаҳча зцгылаз,
 Хара хтәоуп урт ашәткуа,
 Хара хтәоуп ашәыр иәалаз,
 Дара урт ахъфажъкуа.

Хара хауп ана абна хызәаз,
 Нас ани ахра ихалаз.
 Хара хауп аихамға ағызгаз
 Лашкьандар иағалаз.

Хара хауп атых ашамтаз,
 Ашъха кылтәо италаз.
 Хара хауп ахы-еикуатәа тызгаз,
 Хтәыла иалазгалаз.

Хара хауп кры злуу, кыр зныпъо,
Ашъха наадыпъхалаз,
Хара хауп атынчра назыкупъо,
Ажэлар гурбъя-чарцаз.

Ха хауп аба игыло ибжа тьызтэо,
Атынчра єиңе абжъазтаз,
Абзиабара этыхутэа нымтэо,
Ачараз афы тазтэаз.

1952 ш-

ДЫРМИТ ГУЛИА УАХЬ

Уара укны акух'ент иара иахъакушәаз,
 Айсуа поезиа мрагылара.
 Убри ақынтай хара иҳахутоуп,
 Хуенгурбъаны анаупъылара.

Утызшәа шаххәс, уашәа шаххәо,
 Ҳашуенгурбъо ушқа ҳнеинеит,
 Ҳгу иахуо, ҳшъя иалало,
 Упоезиа рфашиәа илеинеит.

Ҳцәа-жжыы зегъ еимнадоит,
 Ҳа харпъшзорт ҳа ҳареенеит.
 Ҳгуаңы икоуп гуркуандагоуп,
 Амырхуаг'енпъш ипъх'ен-пъх'енеит.

Иагъя ухытцыргы уара уажәуам,
 Ианагъ үкуп уарпъысымта.
 Иара убасгыы иажәуам, ипъсуам,
 Иәно избалашт уара уусумта.

Бзия иубоз уара утәыла,
 Агу хучымзи зегъ рыла,
 Ауаа тарадан, лашарадан,
 Жәйтә игуақ'уан урт митәыла.

Уара убылуан, угу еилашуан,
 Утәыла хуч абас иахъыубоз,
 Аха иухәон угу камыжъкуан,
 Ишрыцхаушъоз бзия ишубоз.

Уара иудыруан ахакуитра,
 Знымзар-зыны арахь ишықулоз,
 Аурыс ҳәйніңқар икарона
 Икумпылуа нақ ишхышетуаз.

Ус ишықаз адыд-маңзыс,
 Уа иаакылсит иара Октиабыргъ,
 Абар нубеит уара узыштыаз,
 Узыргуақ'уаз уара утабырг.

Зегъ зеңгурбъяз, зегъ зырчаз,
 Ақкун, азбаб, насты абырг,
 Наунагза нақ дықузцаз
 Ауағ жыыфағ амат, абрағ...

Уахынаңпъшлакъ, уахаапъшлакъ
 Апъсынтыла шэт-фычах'ент,
 Ҳаиашъаразгы, хара ҳазгы
 Икурортх'ент, ипъешшартах'ент.

Хаббазара, уи уазымцаан,
 Уағы ишимбац барақъатрах'ент.
 Уара уашәа иара убриалагы,
 Ишыштытыз са игуастахеит.

Абзиабара уара иулоу
 Бзантык иенуам хьшәашәара.
 Агуапъхара уара иутоу
 Уи риңпъшует уара уашәакуа.

Уара ҳара ҳгу зырдуз,
 Ҳара ҳпартиоуп үсы зырцәажәаз,
 Насты раңхъаза уара уакуп
 Апъсуала ашәқуағы ицәажәаз.

Аха ҳпартиоуп зегъ ратқысгы,
 Ақарматыс-бжъ уара иухаэтаз,
 Ихаакуакуараذا хлымҳа ақынза
 Иуназыргаз уажәа иаша.

1954 ш.

АТЦЫХ

Атцых, атцых, сылашара,
 Ахуцра соутент сеймырхxa,
 Ажәған үшъахуп, ахытыңәзара
 Хыбрас иамоуп сымзырхa,
 Исхагылоу илашаха.

Сырхa, сышыхa, сдэы-сакара,
 Уара уахьсымоу сa исызхоуп
 Ибназ, изыз, апъсабара
 Упъшзоуп, убзиоуп, угуағъхоуп.
 Улашараха уара урхоуп!

Амра нарсаз азаза рутоит,
 РАЗЫНЗЫЛА ИУКУАБОИТ,
 ӘЫЦ МАТЭАЛА НАС ЕИЛОУХЭОИТ,
 ИШАР КАКАЧЛА НЕҮРБОИТ.
 Сытцых, сытцых бзия узбонт.

Умза фенеуент ахра иавсуа,
 Амға иқуп икаччо.
 Апъша қуанда нарс-аарсua,
 Атцых, ублакуа тыңыцьо,
 Сухуапъшует сa сырччо.

Усирхан сытцых усхагылоуп,
 Уртқуа ахъумоу уара улашыцом.
 Саргы схуцуа урт сыргулоуп,
 Атцых ұыссеуент, саағъсазом.

Сұсы сышартғы исызхоит атцых,
 Амра ангылогы икажжы.
 Үкра сымам снеиуент сусахь,
 Амра анақуңчо шыңжы.

ХААМТАӘ

Апъстазара бзия амра азкыдуп,
Уи ташәо иқалом.

Анасың зым уи мшыдоуп,
Ахаангыы илашом.

Аамта ҳазтоу ҳа-ҳзы игуакъоуп,
Ҳа ҳауп уи зыхъчо,
Ҳамфа шиашоу Җұлдақа инагоуп,
Ҳа ҳазку ҳаччо.

Аиаана иҳамоу уи акрықоуп,
Ҳгуамч енлиххо,
Ажәлар иқоу зегъ ҳанзықоуп,
Зыңсадгылағы инхо!

Ҳаңсадгыл абзиабара,
Ҳәаада ибубуазоуп.
Ибахчарахаз ҳаңсабара
Быбышза ипъшзоуп.

Апъстазара бзия амра азкыдуп,
Уи ташәо иқалом,
Атахмадагъ игу зфыдоуп,
Хъзыда уи дышлом.

НИКОЛАИ ОСТРОВСКИ

Аңстазаараे рапхъя иргылан,
 Ахатзара ауафра,
 Абзиабара уара иулан,
 Икоутон, иулшон, ахәара:

Аңстазаара ауағ өйнәтә иоуам,
 Зныкоуп, хъзыла имфаңгатәуп.
 Дамыргуақ'уа игу инамырхъуа,
 Аус хазынаху иазклатәуп.

Иңстазаара зегъ афырхатса,
 Иңсадгыл иеитоит атыхутәэнза,
 Итнымтәазо жәлар ргуатса,
 Ааңын еипш ипшзаза.

Уара уғымта «Аңыр шейлартәахаз»
 Ашэышкүскуа ирылтәрааны ициалашт.
 Адунен алитеттура ағаңхъя иөырпәшыгахаз,
 Абиңаракуа уғымтакуа кырынтә ирталашт.

Уи иаазалашт милионла ахъеара,
 Иахылтцыз урт рами афыртым,
 Хъмызб адмыргарцаз бзантык абиңара
 Иазкубъо, джамларц анатым.

Убзаны уҳалагылоуп хара хускуа рөы,
 Ха ҳазтагылоуп утагылоуп уаргы.
 Убағ ауп маңара инаргаз унышәйнтрағы.
 Ачхарен агуи иумаз хзынужыит зегъы.

1954 ш.

АТОМЛА ИХУМАРҚУО РАХЬ

Цоуки абри атом,
Тахак шәнатом,
Ишәғыцах'еит ёсымша.

Ус ижәбода,
Иацәшәрышәода,
Дызусда имачу ус зылша?

Хара убри атом
Иаххәахеит, жәантәым,
Харт зынзагы хацәшәазом.

Шәара шәатом,
Акгы шәнатом.
Хара ишәаххәо хажъазом.

Ха-хшәрышәах'еит,
Шәахә шәхойт,
Ари ағыза кры-жәбахъоу?

Шәа шәмақаруеит,
Шәа шәбарбаруеит,
Пәстазаароума шәгу згахъоу?

Дгыл ҭарцәыгоуп,
Уаа ныртәагоуп,
Шәмыцәазакуа шәызөү шәара.

Цоуки ршьала,
Р҃ыхшашала,
Амал шәашштоуп архара.

Шәгу иаанагома,
Шәалагома
Атом тыжъра. Шыңа шәақут!

Хшэаны ишэаххэом,
Ас ахьшэаххэо.
Шытада наамтоуп цкъя шэазхуц!

Ауаа ръырхага,
Уи нырхагас,
Иакаларцаз ха нахтахыуп!

Уи гъсыршагас,
Мал хархагас,
Зынза ибзиоуп ицьашахуп.

Өнү ырлашагас,
Нас нырхагас,
Абас икоу матәахуп!

Ехъа атынчра
Ахъчара амырзра,
Уи миллионфыла назыпъшуент.

Ха-хтэы нашоуп,
Шэа-шэтэы башоуп.
Хара атынчра хахъчуент.
Хара хамчра,
Иеипъшуп амра,
Атцаа хьшэашэагь арыпъхауент.

Хамыч дыруп,
Хгу итоу дыруп,
Иахпъирхагоу итыхутэа ётдоуп.

Шэара шэатэом,
Губыртда шэнатом,
Уиаткыс ажэлар рымч бубусуп.
1955 ш.

АГУРА ЗГАУЕИТ САРА

Ицахә-цахәо амра ғұхара
Иалаңкоит абра,
Апъшгы фенеуент гуацаңара,
Иаңуп азхара.

Ашъапы иамоуп апъсахәара,
Ибзианы ирашәоуд,
Здақамала ибубуоуп ахкаара,
Үн азы иеникүшәоуп.

Адғыл рыпсылоуп здақамала,
Ртәйга ала ирчоуп,
Әафра дұхарц гук-ғысықала,
Иара убыс назшыоуп!

Дзатәым ағышема напы ахызго,
Иазықуңдо аеафра,
Адғыл иесисан амал аңәызго,
Нхаңәоуп дара.

Иесивагылан өага штыршьеуент,
Азәк иенипш акны.
Иаадрых'уа рымш назыршоит,
Ирауент иезакны.

Агурбъя ирымоу рашәа ишалоу
Саҳауент сара
Үрт рыхара шыманшәало
Блала избонт абра.

АРИ НАСЫПЬ ДУУП

Абзиабара адгыл иафом,
Ажъакцагы қанатом.
Ашыа ұсыргы ажәа хышашәом,
Ажәрагы ахъязом.

Акаlam ғынта аразқы иазкызар
Даара лшара дууп.
Апоеит жәлары дыртәзызар,
Ари насыпъ дуун.

Ашәа ззихәо ипсадгыл акузар,
Ихаара цазом,
Пату зкуито ижәлар ракузар,
Ихъз кашәазом.

1953 ш.

ЛАЛА АСАБИ

Әңгіларлаз асабиза
 Дыщәоуп дытахухуа,
 Ліле татоуп икүмшәшәзә,
 Ипъшқоуп лахауқуа.

Атлаз еикеатцәа наөроушәа
 Лыңымшықуа еикеатцәоуп,
 Ләзәмә хүчкуа амца ацроушәа
 Ибылуенит, иғүкзоуп.

Лгара қатоуп ибырлашха,
 Ҳардьуп излах'иоу,
 Барфын хыза шәты лашаха
 Илықуп дызыръхо!

Дадтәаланы агара амаа
 Лан илыртцысуенит,
 Асаби хүч дышыцәо дкааххаа
 Лыбла дагузуенит:

— Сыхъзырхәага абра бгарами,
 Сызбаб хүч сыпъха.
 Бани баби ҳақами
 Ирласны ибызха.

Бейпіш идухаз ақсахуқкуа
 Ипъруенит жәған-ту,
 Еихақусзом рыла-льыцькуа,
 Ишәазом ргу.

АҚУТЫ РАЦЭА ЗААЗАУА

Длеиғеиуент лара адэы агута,
Акуткуа лышуп илцирбесса.
Акы убашам үзара пъсадак,
Зегь азығеиуент аҳаса.

«Дәишие-дәишие» хәа данрыпхъо,
Еилапыруа еизонт ла лахь,
Кунагала кыргыры рыйтоит,
Мышы бжъарыжкуам, ирттоит акутабъ.

Лылаңш хаара урт ирыщуп,
Уахгыры өйнгүй ихъчоуа,
Изықалашам үзара цээзык,
Ус кутрыбгак лзаауа.

Цыпх илыман пъшышэ арцына,
Нас ихылтцеит акуткуа.
Гуартак хылхын кучар-хазына,
Сынтэа икутымх'еи икакауа.

Абар уажэы зкыры ирыщуп,
Лқуарылкуа зазауа.
Дреигурбъо лара дрыщуп,
Акуты фәрма заазауа.

АЗТДАРЕИ АТАҚЫИ

— О, бабаң
Бара иахъя,
Бымға абаҳоу
Бгу мцаха?

Быңшара,
Агуил қышара
Еиңшуп даара,
Бхытәтәхаш!

— Са сахыцо аума
Узызтаауа,
Үеигурбъома
Уақынцәауа?

Ачен иатәара
Бың-қатара,
Җысхырц оуми
Сыззаауа!

— Уа бантало
Ашыжь, уа
Аңаръялыкеиңш
Бгыжъуа,
Амра ғұхара
Ба бгуңхара
Иалаччома
Баңхъа ма?

— Ихумаруа,
Ихумаруа
Иубахъазар
Еиғыш ақаруа...

— Уи закузеи,
Иаңышшәахузей?
Абла хызкра
Еиғышу ақаруа;
Са исыздырам
Исабымхәакуа,
Бысштыам
Атак қамтакуа,
Са исыздыруам,
Ицырцыруа,
Ба бнапала
Исгуабмыртакуа.

— Ачаи нахызсоит
Азы цәйқубаркуа,
Иқато ифенеует
Ачаи ббъ ңарғаруа,
Рыназара,
Разынҭэара
Амра алааччоит
Азы цәйқубаркуа.

1938 ш.

АШАХТИОРЦӘА РАШӘА

Апъстхәа хытцит ахара,
Апъша иаманы ицеит.
Абна илтцит ашәарах,
Ишәан ицеит ашхарахъ,
Үака рұсы рзент!

Ажәлар хытцит, аа, уара,
Шәаапъшишь, идыртәйт,
Катцы-кнаха ҳафара,
Иаанырмыжыт гуафара,
Напыла идыртытит!

Идрыцкент, аткла, абнара,
Адгыл еиқарартәйт,
Куазан адгыл куазара,
Ақармара амазара —
Иаадырти ашахта.

Тәамғаху рымам ахәсакуа,
Ахаңәагы убас.
Рыхуда ихьшыны алампақуа,
Аамта ңұсшахак амҭакуа,
Абас рхәон ашәас:

Иахрыцкент аткла, абнара,
Адгыл еиқараҳтәйт,
Куазан адгыл куазара,
Ақармара амазара,
Ажәлар рзы ихахтит.

АПӘСШАРТАҢ

Апъша аасырсуа, ашәткуа срылоуп,
 Ашәкүкуа срыпъхъо, нас сығуа,
 Ишәйршәйруа са исхагылоуп,
 Апальма шәштырара сызуа.

Ашъхара нтәзәом, хыхъза иғагоуп,
 Тлала ихыбуп ахуада.
 Өнатзом, итынчуп, агу ңагъоуп,
 Йароуп икоу ахада.

Атса кылтәоуп итацаметны,
 Адәйба тысует итәаауа.
 — Иқастада абас исирны?
 Азәйрә гуастеңт иазтаауа.

Амшынгы аөыруафдуны,
 Ихәар-ңесаруа илакътауа,
 Иңекуржо иавоуп ачча рдуны
 Агаңақуа еимдауа.

Ажәлар ықуп къафтатагас,
 Абри сирс ипъхъазаны,
 Зегыы ирымоуп гүкатцагас,
 Абас иахыкоу ипъшзаны.

Хулпъазыла араң икоу
 Агурбъара ұашшахуп,

Цыук неиуеит асқала шыкоу,
Цыуки абаҳчаेы итәахыуп.

Цыуки ашәткуа ргудхәхәтла,
Үәка итырх'уеит рпатрең.
Саргы изығуеит ажәенираала,
Абар дахыкоу апоет.

Аччаахумар сгу итнымтәазо
Раңа итами сымзырхә.
Сымш гурбъоит инымтәазо,
Сыңых тәцоуп есуаха.

1956 ш.

ИАХЬАНЗА ИААЗГ'ЕИТ ИТЦЭАХНЫ

Итцэахны амаза исымаз гукала,
Иарлашон сгу атсан имхуашьуа.
Ишаанзагъ цэымзаны илашон уахынла,
Сазыпъшуюн амш ишазыпъшую.

Быбзиабара акуу, даækкыу сыйзыруам,
Сцэа-сжыи налоу сеимдауа,
Абри абасоуп хээ стэаны исзыфуам
Сбызхуцуа схалагъ сантэауа.

Аյстазаара бареи сареи нахзенпъшу,
Исҭахыуп нахзейланы иҝаларцы.
Малс адунеи аёы икоу зегъ иреибъу,
Ишэартам атынчроуп жэлар рзы.

Ацэгени абзиен рёы ҳара хайлшэмкуа,
Чареи-хумарреи рёы ҳаилахуны,
Хҝаларц убриоуп исымаз имхэакуа,
Иахъанза иаазг'еит итцэахны.

АШАХТИОР

Днеиуент дбейхе иеенибыта,
Игүи ишъамхыи ұрыра,
Иғызыцәагь иңни нара ида,
Цыарак аус зуа.

Знык азыхәан изыхъантаран
Дзышыламыз аус,
Аха бзия ибон уи даара
Ашахта зегъ риткыс.

Уи дышгурбъоз, узастцааузен,
Уахъ ихы анирха,
Иеибъу шытә дызлоуұшшааузен,
Ачкун еилыхха?!

Хыbras ихагылаз ажәдан
Нықайтсан шаҳатс
Ибла ихачко уи даацәажәан
Абас ихәент ажәас:

Саби сани ирылазамыз
Қазарак стахыуп,
Үрт заанатла инхацәамзи,
Са сзыштыо өакыуп.

Хара ҳтәылаө арфык ықоуп,
Ашахтиорра иаөу
Рыхъзи-рыпъшии адунеи нахытәоуп,
Дарбан ихуучу.

Амға рнаңтит урт ҳпартиа,
 Рыхъз акыр наңсоуп.
 Насып бзия рымоуп Қатиа,
 Урт зынза ипшзоуп...

— Исымдыруазар сатоумтсан,
 Ирхәо саҳахъан.
 «Анцәа ғысуа шахта дтоумтсан»...
 Анылхәалауаз сан.

Саргы нас убри акуз ғысшьеит,
 Исалхәаз табыргызы:
 Уца ашахтахъ, даара иуғысшьоит,
 Сыхаара Цыгүз.

Аколнхарағ махуға єилыхла
 Сара аус зулап,
 Уара ашахтағ араңәа тыхла,
 Удырра иазжалап!

Араңәа итүго амчала,
 Ҳзаудқуа ҳарчалап.
 Сара иөысх'уа ачаи ббыла
 Ҳгу харпхалап.

Ҳахъталакгы, иқаҳталакгы
 Ҳа ҳзыштоу акоуп,
 Аңыа ҳарт нахъаабалакгы
 Изаҳтаху хуаа рзоуп.

Цыгүз дықаижътеи ашахтағ
 Ӯшыкұса дреиҳауп.
 Избаху шырхәо нара убри ашътахъ,
 Са исмаҳаң иеиҳау!

Идиртаз, иибаз даманшәалан
 Абей-хәа аус иуеит,
 Араңәа тигонт ашахта дтәлан,
 Хызыз-ду ирхаует.

Аус злеңуа икомбайн
 Идыруеит уи атэй.
 Данашьыла инапаңы иаани,
 Иахыңдом ихәатэй.

Ашахтиор фырхатца Цыгуз,
 Тәамқаху қантазом.
 Инапы ианыртаз, иадыркыз,
 Акы агны иқалацом.

Убас шаанза ирпіңде имтоуп,
 Араңа, апъасал.
 Илампа ұхоит, убрақа дытсоуп
 Ашахтаңы Тұуарчал.

Авагонкуа уақа игылоу,
 Раңаала иртәуеит.
 Акын-акын еиштәгыла
 Иңимтәазо ищауеит.

Абас ибзианы аус ахиуаз
 Дыңлабны, деисаны,
 Жәағырынды үа даңтыуаз,
 Ихала инагзаны...

Исмена далган иеенлеихәан,
 Иблакуа тыңың,
 Игушпүр тұган абырахә,
 Алағиҳәо дыччо,

Даңтей иғныңда иңаңаңа рышқа,
 Иғніра ахълашо,
 Хъзуп убысқан нара изыхәан
 Ашахтаңы ианиршо.

— Ағны дахьнеиз ахучкуа иңилент.
 Урт рхкуа ишыыштыт.

Избаб хұчы ихуда дахалеит,
Иблакуа лыгузит.

Ахұчкуа рангы ирмазеины,
Иифара пъханы,
Датзамхакуа лөүрееины,
Диңылт дхааны .

Айенцыыр иалпъхо алашара,
Ауатах иғнацқоит.
Иумазаргы абас азхара,
Ағната лашоит.

Әныла дыңеит уи дышталан,
Аусағ наха иршеит.
Нас дангыла днадтәалан,
Апнанино аирхәеит.

Ахулбыұха рөенлахәаны
Ихұчкуа, иіхәыс, нара,
Кинок рбарц иеилаһаны,
Иеиццеит аbara.

1953 ш.

СХУЦРА

Сара сөзыза — схуцра сыщуп,
Исыщуп игук'я.
Ашәа ззысхәо сымра кыдуп,
Сгүатца зыръхауа.

Сахънеилакгы иара сыщуп,
Исыщуп маңала.
Иеимырттаауа сыхшығ иагулоуп,
Аха иубом блала.

Сшәхәо адәкуа снарыкулауент,
Бахчароуп ишәтхә.
Суаа инхо снаръылауент,
Ирха, иңафа, ишъха.

Сгуръю сцәажәоит, агуръя сымтәом,
Исаччоит акы уаха.
Слампа саңхъя ипъхонт исзырцәом
Схуцракуа аныпъха.

Уи зыфлароуп скалам аанкылан,
Исымоу агубылра.
Избоит иаразнак сыбла ихгылан,
Салагоит афра.

Сара истахуп сыйзиабара,
Ашәаны иқаларц,
Ажәлар иччо,игуръю-хумаруа,
Рлыма насырхарц.

Сара исымоуп иззысқәара ашәа,
Идуззоуп сөйнә.
Сыжәлар дүзза исыгымхаша,
Ицами ргубылра.

Адунеи ағы инасып дуу,
Апъсадгыл агуабылроуп.
Сыхшығ-сдырра, нас сыламыс
Зыстахыу убри азоуп.

1953 ш.

ИАРЫНА ХУЧЫ

Иарына хұчы ашколахынтәи
Данааилакъ ағны далатәа,
Лашәаҳәабжъ абаҳчақынтәи
Ирахауан лгулаңа.

Бзна илбон абри Иарына,
Есқынгъ атца ааҙара.
Уи еңталхан амандарина,
Даақутщам ахылаңшра.

Иахъа ғынтә-хынта илымбакуа
Лыбла ахыпъар лзычхауам,
Аарфараз азы акулымтәакуа,
Уи нас ус даагылауам.

Уи лхы-лтәи иануп ачча,
Агуръя шлымоу аныубауа,
Нас даныцоу дыхумаруа лбаҳча,
Илбоит амаху хытаруа.

Цъара амандарина, цъара ғтәа,
Игылоуп шәирла ихыбзаны,
Илыргуръашт уи лтааңәа,
Ишимбаң уағы идуззаны!

Аусура атәи умтәакуа
Ус ахалатәкъа иқалом,
Аус азылур, илтәр икамыжъкуа
Иарына лакухот аграном.

АНИ АРХАИ РЕИЦЭАЖӘАРА

Цәгъя бытхаңыт, цәгъя, бытхаңыт,
 басла бсамырқул,
 Ҳкамбашь аңа канажыт,
 имызаит акукул.

Издыруада бара сгуада,
 напы ҳзадқылар,
 Ҳатсанаттар ҳкамбашь ңада,
 нахцэымшарылар.

Ахұзы бабами, наабгар ами¹
 бұлан ахкаара,
 Бан, сара сбыкухшами
 бабзы ахмықәхәара,
 Сара ибысқап нас абыста
 инатқарқуақуа.

Игугы нахуап атлахәыста,
 нааишшып бқуақуа.

— Ибзиоуп сан, бымшәазан,
 ами өахәара,
 Анаазгалакъ исыбтоо сан,
 сан ахмықәхәара!?

— Уи ҳәарада бысқәымпісрода,
 ахш ҳхъо ҳқалар,
 Азәы иәастом бара быда,
 ами аабгалар.

Араху раазара гуапжарада,
 изықалом уағтас,
 Напы анрутагы хаменгзарада
 ибъацоит зынзас.

Апъшқакуа ашъабыста еипш,
 икапъя-чапъо ицоит,
 Лапъш рхызар ан лыбла еипш,
 исирзан нааザахоит.

1951 ш.

АУТРАТЫХ ҚАТЦАЦӘА

Жәғангу икыдлан ашәахуа ашыжъ,
 Амырхуага ахәқуа налжъ,
 Ағылара иағын.

Җағең каршәреи акы нмыжъкуа,
 Зегы ирықуттәо апъхара ағысыпъкуа,
 Апъсабараз анасыпъкуа
 Аазгоз аапънын.

Апъсаатә гурбъон шәахәарыла,
 Ашәа цэырган гуахуа дула,
 Ахәара иағын.

Аколнхацәа: Фисеи, Мах'еи,
 Сырмеи, Лизеи, Куицеи, Чах'еи,
 Хәхәаг'еи, ёбыгыен, жыг'еи, баҳаи
 Шытырхыит иццакын.

Инҭагылент ибениу адгыл,
 Бара акы шәасхәөйт Фиса, уаа Гуил,
 Аисара қахтап.
 Сырмеи, Лизеи, барен, Накуен,
 Хреисап: Хичкуен, Хутен, Куакуен,
 Аколнхара үефла хаткамхакуа,
 Аутра лахтап.

Зегъ хрыцқыап барди ёыгуреи,
 Иқалоит шынык'еи, нашеи, тыбрөи,
 Ибзиан иқаҳтар.
 Абар адгыл шықаймату,

Аплан иацтан сынтэа ихаду,
Алаагалап,-лхэент Аду,
Иаанхо абазар.

БАШКИРСКАЯ
Национальная библиотека

Хучи-дүи зегь еицхыраан,
Иаакуршаны аанды хыркаан,
Ибзиан ирцэацуент.
Уац ртээла идыръсылан,
Азэн-азэн аус иадшылан,
Апарниккуа ахадыргылан,
Хауала идыръх'ент.

Нас сырьшызар урацагалан,
Аутратых еимгүхээ иалан,
Акыара ақара хын.
Ауардынкуа еиштаргыла,
Инарылмыхэхээ аларгыла,
Иарбан ижам уа хкы-хкыла,
Атгара наөин.

1950 ш.

ЕНАГЬ СГУ ИТОУ

(ашәа)

Сгуки балоуп бымғашьо,
Сгу бтоуп бымцаха.
Сасахъ бааниеит бышиашо,
Бталоит сымзырхъа.

Игуабтауашәа исынхашьоу,
Бсыхуаңшүеит быххаччо.
Сымш атыпъха,
Уи дызустда иғъангъашу
Ачамгур азырхәо?

Зыхуда мцху итқуашу,
Лыңымшы тбаа еитхәа,
Уи лакум сзыргуамтца,
Сгук'яа сзыштыоу,
Сыңәа, сыпъхыз саналтца,
Енағь сгу итоу,
Енағь сгу итоу!

Өнапыкла иханденуа
Хъзла амхы итоу,
Лоуп сара сзыргуатеиуа,
Сымш сыйзкухшоу,
Сымш сыйзкухшоу!

Ләада нара убыс,
Ләғызцәа зегъ рыңкыс,
Цәымзашәа илашоу,
Цәымзашәа илашоу!

1938 ш.

* * *

Мцху бсырەхуар жәа-хаала,
 Пұсышәоушәа иқалоит.
 Раңаң мәакуа гукала
 Иахагы ипбашаоит.

Бенцырдыреит хъзыла-пышала,
 Бызбаху захахьоу,
 Зегыы бырдыреит бусушыла,
 Имаңзам бызбахьоу.

Базыласуп атаңын арыпъхра,
 Иттаруп бара бгур,
 Ибдыреит аччара-ахумарра,
 Ибдыреит ачамгур.

Ибдыреит ибзианы аеырбашья,
 Ибылоуп акрыура,
 Ибдыреит бара җефла анхашья,
 Аарыхшыа аеафра.

Насгыы ибдыреит абзиабашья,
 Дарбану ибатәү!
 Ибдыреит аихаб иаңәажәашья,
 Аламыс апату.

Ираңазоуп бызлардыруа,
 Аорден згу иак'у,
 Ахағы мрала иңирцыруа,
 Ленин дахъану.

АЖӘ-ХЬЧА ИГУАЛА

Адғыл-бара ахуаңы,
 Үақа иғылоу ажәтраңы,
 Снейт шыбыкымтан.

Ажәкуа дрытсан ихъаяуа,
 Дгуамтц-хамтца даңыуа,
 Ажә-хъча Уардан.
 Ажәкуа дад, ахш ааргом,
 Нас ироухәар агурал ргом,
 Ирбонт омашәа.

Арт аамтала аңыка рфом,
 Афатә маңуп, уи рыхом,
 Иабакоу ақашәа?

Уи азықәан сенқудыршәом,
 Рыфа рхәом, рыхә рхәом,
 Срыхәонт есымша.
 Аха уи агухъаа ркым,
 Араху раазара ибла ахым
 Ахантәафы сашья.

Са исыздырзом «а» «б»,
 Атцара имоуп хайхабы,
 Уи азы дсырцом.

Аха издыруам убри атәы,
 Насгы нахантом ухәатәы,
 Акы ухәар иузом.

Дәйжәтзом даанр, дрыхуапъшует,
 Ипхъязонт, днарылаңшует,
 Акгы игуапъхазом.

Нас инахъя иеси икамчы,
 Агуашэ дынтыңуент иеырчы,
 Акагы ихәазом.

Жәаха аизараңы ҳанқабы,
 Ашәқу иңаниртцеит ҳнапы,
 Хаг-хәамырхәа.

Ашә рацәаны иалахгаларыц,
 Аха ақашәа ҳадигаларыц,
 Имхәазеит ажәа.

Абриоуп иусу зегъ рыңкъыс,
 Ихәан дындәйлтцит иара убыс,
 Ишышәтахыу иқашәтца.

Сара издыруа шәара шәоуп,
 Уалс исыдыз ақәароуп,
 Абас ихәошәа,

«Рахугы ықам, шәахугы ықам,
 Адунеи хыш-хыртәуп иқоу» —
 Абасоуп ұлоукы-ұлоукы шықоу,
 Ағыза исызхатца.

1950 ш.

АШЫЙЖЬ

Амрахуага ацыпъхъ кыдыф,
Иағалт ажәған ибзарыбзаруа,
Айсаатә рашәабжъ хааза сгу икуфт,
Адаул иасуашәа еиңдирбезуан.

Зазала икуабан аյсабара,
Алымхарыфкуа аббышқуа нааныркылт,
Адгыл иаиоуит аյсахәара,
Сенгурбъаны схуцра ааныскылт.

О, ишѣбзиу амра зкуччаз,
Зегыы еихуаччон айсабарағ,
Убри аамтаз ачеиахъ ицоз,
Сгу арөых'еит рашәахәара.

Амра анкыдлоз ацыпъхъ кыдыф,
Ипъыруа иалан ачаи иатцәара,
Абас ианыкоу ҳа-ҳашәкүф
Ирацәахонт ибзиабара.

АШӘАРЫЦАФ АШЬХА

Хашъхақуа рееибарк игылоуп
Еихышәшәо рзаракуа,
Ахахә ду азқуа шәарах ықугылоуп,
Ақуасаб, абзаңымакуа...

Аа акаң-каңқуа ахырхъарыло,
Рыжбы ахыфуеит ахракуа.
Ашәарахкуа ахырқарулуа,
Ихааза сгу иқулонт рашәакуа.

Аңша иаман ахра ибжысуеит,
Бамбыл еиңшу аңтакуа,
Ашәарыцаф «ахухуа» дхысуеит,
«Ажәениңшьаа» иртоит аҳамтакуа.

Знык ианиба акы ахуангара,
Ишәакъ ағынта дқылыпшны,
Уи заңәцашам ах-тқьара,
Шәарахыкъы ивысны.

Илаңш зхысыз нара итэыми,
Илеиуент агушта қыақьаза.
Шәарах жыла иңамха тәыми,
Ихы кашәом уи башаза.

* * *

Амра гылент, апъхара ахылтит,
 Адғыл иқулеит ашәахуа.
 Агуил амаху ашәт ахылтит,
 Ажъ ағалеит азахуа.

Амхы лартсент аапъынраз,
 Гуара бүбуала икуршаны,
 Амал ршарц тагалараз
 Иргарц рыфнықақуа рахъ ирацәаны.

Ағы ҭартәеит ачаракуа рзы,
 Инейбаргурбью иржәразы,
 Җкуни ӡәбі ағаракуа рзы,
 Атаңа мыш дырбарцы.

Анхуа иензылг'еит апъара өырпы,
 Убри ауха илкъарцы...
 Ҳант амарұя, наашәырлас,
 Иташәтә ачуан ду ахъурзы.

Чари-чари, чари-рама,
 Акуашацә шәласы,
 Апъстазаара абыржәоуп иангъамоу,
 Илхышәх атаңа лкасы.

Амра гылент апъхара ахылтит
 Адғыл иқулеит ашәахуа.
 Агуил амаху ашәт ахылтит,
 Ажъ ағалеит азахуа.

АЗЫ ИАХӘАЗ

Ажәйтә сшықаз саназхұлакъ,
Стоурыхахъ саназкылслакъ,
Сқалоит уомашәакуа,
Иаақумтұзакуа иауан акуа.

Амш-цәгъя енагъ иадыруан,
Адыд-маңыс схатыр-тыруан,
Арғаш ахра рхуашоуа
Са исылалон сырхуашьуа.

Сыхуаңшра уафы итахзамызт,
Ацха сара исыхзамызт,
Енагъ сылахъ еиқушьшы
Исхалон аңтакуа схашьшы.

Сыпъстазаара зтаз պағын,
Сыпъсеивгара уи уадағын.
Дсымаңзамызт исыңхраауаз,
Исыздыруамызт исылақуаз.

Уажә сшубо слакта,
Ашәахуа хылеит илакъто,
Акыр түеент сара сзахеит,
Сеихығеарагъ разынх'єит.

Ажәлар сара сыртах'уп,
Съанкуа рѣи ацха хыуп,
Сара сакузаап аихымца,
Исылтуазаап афымца.

Стыхутә налтыз кацчауа,
Са исыхуапшыент иччауа.
Акырза сара исылдыршент,
Стынхаңәа сдырлашент.

Сыпъшаңәакуа ҭбааза,
Са ирыназгойт абааза.
Аарғаразы сара акуа,
Рылазгалоит амыхкуа.

Сымч-сылшара ахъазкыу,
Цъашъахус нуқып сызёу,
Абар слашаран сахъаркыу,
Сара издыруеит заку разқыу!

АШӘҚУФФЦӘА ҖАРАЦӘА ШӘАХЬ

Сшәылатәан, стәы-сыпъха,
 Җаацәарап акны,
 Насыпъ сымазаап уаха,
 Сахықоу шәыгутаны.

Шәгу нахуара акы анаасығешәалакъ
 Иаашәыхгон аңыңа.
 Шәызбон саргыы саншәылаңшлакъ,
 Шәыблакуа тыңыңа.

Итаяулан сара сгуеисра,
 Агурбъара сакны
 Уажәы-уажәы сара ахуцра
 Саман сыйқуаны.

Ишәхәа, инызкылозеи ачкунра,
 Азбабра, аңара?
 Уи еиңшими ааңынра,
 Аману-еа апытра.

Инызкылозеи абағхатәра,
 Аусурағ инз!
 Убырт исзыруеит ашаҳатра,
 Шәымфа тбаауп шәаныз.

Ишәзеибъасшыоит сөзыцәа ахучкуа,
 Ибзиазаны атара!
 Абағхатәра бзина өыцкуа
 Аашәирбъшларц шәара.

Сара исылшогъ шэа ишэыгсыжкуам,
Скыбаф иалоу акы,
Хажэлар дүзза иргуацхаша,
Иакушэаратэ ргу.

Хлитературеи хкультуреи,
Рус харакны,
Избалааит шэызхареи-шэдуреи,
Хзенпүш таацэараакны.

1955 ш.

АХЬЫБЛАРА

Ашъхакуа нақ-аақ срыбжылент,
Исыкуршаны иғылт абаагуара.
Рыпьшзара сылапш ақунхалент,
Инеиуаз арғаш лбаақъара.

Аччабжъ ахылғуан уа Аалзга,
Сазыпьшилт азынас хығеэара
Ихыцгалоз хыхтә амырхуага,
Иснатеит инымтәо агуазҳара.

Ирласны скыдлент мардарак,
Ашахтахъ сцен «Ахыблара» .
Сахынеиз избент блабаран,
Салаңшилт ахы-енкуатцәара.

Адгылағ иқурх'уан араңәа,
Иартомызт аамта ყұшьара.
Аҳақаи-ҳәа еицлабны афырхаңәа
Иңырыххаян араңәа катңәара.

Исзымычхаст срылалент ирласны,
Мшынызшәа иңқурпүсент сгуахәара,
Сымч-сылшара сытасны
Исылнаршент жәағык рақара.

Шыхуатыпъккы ныжым ипъшыхумкуа,
Ирцәйнхома ахы ахықоу-амал.
Иаанхома иажәабжъ өыцымкуа,
Ашахта аадыртит хәа Хуаңыл.

Убыс ааскьюоп абрақа ианырыпъшаа
Ахыблара ахыникуатцәа змадаз,
Асовет иңьныр илапш-хаа
Уаартымтқуа ҳашхакуа уртаз.

1952 ш.

АХАХӘ АХЬПҮРӨУА

Шыбыжымданза аусуцәа уахъ инеиуан,
Абжы г'еит ахахәпъеыга абарбал,
Агур-турхәа ахахә хуашо тәка илеиуан,
Ашъха акалтаң иненины инанхалт.

Амашынақуа уахъ еиғықъа-евықъо,
Адыпъ-дыпъ-хәа ргу — еисбжықуа гауан,
Ахахә нақушәаз ажъахәа ду амца ағытқъо,
Икүбаса ахахә шәыгурға — өнарпуан.

Амашынақуа аиа зкуртқоз ығит,
Ахан-фынқуа рышқа нахығзая.
Ахахә-цәғы қаза уа уи инапы азығит,
Ахыу-ахыу ҳәа иғенғон иенікүдауа.

Акоммунизм ахыбрақуа аларғыло,
Акыи-акыи ирыбжышишыуан ақамет.
Абасами арифмақуағь шеихаирғыло,
Ажәенираала аниғуағь апоет.

Ихытцәща уи ахан ду ауаа ғналашт,
Игурбъахуха ашахтиор итаацәа.
Избалакгы уи нас илапш ақунахалашт,
Избахъадаз дад, ари еипшәа анхара.

1953 ш.

СХУШТААРА

Азы урны уахынхало,
Хафны ықұгылоуп ахуада.
Ашә аартны уахынығнало,
Уброуп сыйнаргу ахата.

Сара сқыта усгы ижәдүреит,
Ахсаалағыи иануп Щакуашь.
Үс шәхәшт, сара издыреит —
Уқытами, шытта иурекуашт.

Алға иашәхъоу сабду ирхышына,
Ихшынуп уақа енқуатқәаза,
Сан абрағоуп иныкнырслан,
Абыста ахылуаз иңхатқәаза.

Схуштаара амца сгу ицаш,
Крахысфалоз снатәаны,
Уи ахаара енагъ издырлашт.
Са сзы ишиқоу нағысаны.

Асас дааир аброуп рағъхъа,
Уи дахынарго дтәарц нара.
Ахъта дамқырц амца иғатцхо,
Иахъдырлашо схуштаара.

Дсасны даҳтан урыск, иңеишьеит,
Хбажә мца хуажжаза,
Хастол рых'ианы уа — хадтәалан.
Игу нахуент уи зынза.

Саб иханхәеит аибашьраан
Урыстэла жэйтэ дышцаз:
— «Исхаштуама сдунеихаан,
Сеикумхаран сеикузырхаз...

Уи доурысын, уафацшк лагубрак,
Енпъышыз атариал зынза.
Аибашьраңы ахы ансыкүшәә,
Сиг'еит салган хараза.

Иахъагъ Ѣсыс исхоу убри иакуп,
Ѳыңыз аишьцәә реңш хайбабон,
Дыршыит, рыңха... Уи енпъш ачкун,
Са сажәит, уштың дызбом.

Аурыс еиңбу аиешъараз... —
Даңын иажәабжъ ахәара,
Дук агымкуна нас ашараз,
Сан иҳалхәеит: нан шәаала.

Ағнду аќны иќалтцеит ҳиарта,
Харць мацаран илашаха,
Ханталент ацәа наќ ҳаената,
Ѱышаала хаңәент хантажухуа.

Амфа иашәхъаз саб ирхышына
Накшәа ихшыууп еиқуатәаза.
Убри аќнамзи сан инкнырслан
Абыста ахылуаз ирхатәаза.

Абраќа акун сани саби,
Апъацха кылыхх аќны итәаны
Ирыхуацшуда мцен куацаби,
Иахъурфоз иеҳәатәаны.

Аха Ленини хпартии рыбозурала,
Саб ирөышит ихуштаара.

Иааирых'уаз инапала,
Ашьапы еибтәйт инхара.

Шәышықусала иаб дзышылаз,
Нас уи аштахъ ҳа хзыхъзаз,
Ихаңсаҳит ахыбра игылаз,
Ак нахмыжыт ётраз, ицаz.

Ҳкуаскъа ауаңыақ уақа иамоуп,
Уажә афымца уа иғнаачқонт.
Абзазара ұыц нахъа ирызгъамоуп,
Ирдирт, ихумаруа игурбъя-иччоит.

Зны-зынлагъ саб дынкылсны,
Жәйтәтәи ирхышына днағапъшлонт:
Икоит аамта ңхъақа итрысны,
Ха ханхарагъ ңхъақа икоит.

Сан дтәоуп ахуара-хуараҳәа
Ауаңыақағ әкүд жәуа...
— Апъшәма үқоума абъараҳәа,
Уахатхыбжыон абжыы ангауа...

— Иауазеи сыйкамкуа! — Акарахәа,
Асас изы ашә аатуент.
Икамчы нкыдъян абъармацаҳәа,
Дөйжәтүеит асас. — Бзиала уаабент!

Уажә абрақа ихәашт уи апъхъаф,
Сара нағыситашт азцаара,
Аха атакгъы исташт уақа,
Сгу изытталаз схуштаара.

Еибашърыла ұысуқы ргу итоуп,
Иқартцарцаз сыехәа мшуа.
Ирзалыршозар нахыненебытоу...
Ус дызусда сгу итагъшуа?

Сан сзыхшаз са сыъсадгыл,
Ргу иаанагозар ус ҝалап,
Ихумаруашәа иасырц «ампыл»
Атомтә «ампыл» ахъз рхэалап.

Мал, ижэдьруаз убри залшом,
Схы ахтнысцоит убри азцаара.
Сара издыреент бзантцы ихьшәашәом,
Бзантцы ихьшәашәом схуштаара.

1954 ш.

АП҃СУА ҢХӘЫЗБА АГ҃ЫРӘ

(Мери Афзы-пъха лахь)

Бара ахъз ихабтаз ңсуа збабны,
Бара базэйкны ихабтәент раңхъя,
Аҳаирплан бақутәан, адта мцарсны
Хыхынты бнеиуан ажәған баткъя.

Аҳауа ефырфро, апшаш бгуттарч,
Бхы бамеигзә ҳађа бижәләйт.
Иалымшаజент бгу зызарц,
Зегыи ирахант быхъзи быжәлеи.

Ажәған хуашьуан, икоу убомызт,
Амацәйс аиԥш амџабз алкъон.
Аха ҳађа ипсы ҭахомызт,
Хланцы дтабтсоң ажәған далкъя!

Хатзам-пъхәйс хәа абриоуп ҳазбыштысу,
Ађа итархагоуп гумчс ибымоу,
Мери Афзы-пъха ифырхатсоу,
Иабцъар мцоу салам бымоуп.

БА БРЕИБЬАСШЬОИТ ЗЕГЫ

Сыңхыз балоуп сыңа салтырғы,
 Санцәажәогы сажә балоуп.
 Иара уажәгы цқыа сбызхуцыр,
 Баангуя сықоуп, сгу быдхалоуп,

Хара исзымго спысы ағткааренпүш,
 Бзия избо сылашара,
 Сара истахыуп о, сыхаара
 Снадыңшыларц бзара апара!

Адгылаө сылаңш назғом,
 Ма штей гуарен сыртаңшуам,
 Бара бахызыбо атың уакухом,
 Харак бықоуп, бызбауам.

Жәған гу налгоуп бышты мғашьо,
 Амрахь бықоуп, снеир бызбоит.
 Убри ақынтар сгу мырхышәашәо,
 Ахуцра салоуп. Сыңқуа сагоит.

Быңсадғылаз быбууюп, бышәғыкны
 Быңсы-бхы зегъ нахтынцо,
 Хышыңбак беніңшы хыхъ баххыкны
 Фыртым балсует бкуаратцо.

Ба ибенішны икоу урт раңәами,
 Уртгысы сымоуп сара гублыс,
 Аха абзиабара күнц-мцами,
 Ба бреибасшьоит зегърыткыыс.

ТҚУАРЧАЛ АРҒСАБАРА

Амардара уахығхало
 Ишътоуп ашъақъаста,
 Нақ ашъхара мра здыпхало
 Ирацәоуп арғста.

Аеырғаягъа ибаагуараха,
 Имахәеүит Лашкындар.
 Арғсабара упсы алахап,
 Ухаланы уеймдар.

Арғша арақа игуазырхагоуп,
 Зны итынчны иаауа.
 Дағазных зыңза ихагоуп,
 Арғта куалаауа...

Иарғца иаман ахра иқулойт,
 Үйслахәтлас еимдауа.
 Зны хтарпсоушәа цъара иахалойт,
 Ахы-ағы таҳәхәауа.

Абас икоу арғсабара,
 Иамажкуп амал.
 Абри азоуп сыйзиабара
 Замадоу Тқуарчал.

Аалзга аиғхаа итрыс итысуеит,
 Арғашқуа үзак'уа,
 Үа авагонкуа ехыс-енвысуеит,
 Үблакуа хнак'уа...

Узыршанхаша уағъхъа иғылоуп,
Аханкуа еиқуаччо,
Пұхәзызбен құненең үа иғнагылоуп,
Рыблакуа тыңыңьо.

Изылшада зегъ, қазтада,
Изыпъшаада ари?
Абас назхъыда, бзия избада
Қалақъхарц абри?

Абас икоу апъсабара,
Иахъа ишыжәбо ишәтит,
Хпартия, хара ҳабзиабара
Тқуарчал аанартит.

1954 ш.

АМБАҚУА ИАХЦӘИГОИТ ИАХМЫРБАҚУА

Амбакуа иахцәигоит иахмырбакуа,
 Пүшьяала усс иқамтазакуа...
 Аха абри атәы цәырымгазакуа,
 Иахзыжкуам имхәазакуа.

Хәа-чахк лишын жәаха Куакуа,
 Зынза еипьшын ацыца шкуакуа.
 Ағны азыхәан акы лتاқкуан,
 Аматәа-ғыләа, атәца, асаан.

Абазарағ уи иахыналгаз,
 Акуаң ауыха иахыкналхаз,
 Уажә ибазма ани атәы Амбакуа,
 Акуаң ацәгашыя иахмырбакуа!

Ахәынаңқуа уа иркъашызышәа,
 Ашиша ахъакұз реиха азыршәра.
 Дасны аихала интаңақуа,
 Иныңсанжыт иқуардә атңақа.

Җабыргыуп хәа дгубыит Куакуа,
 Уажә ибама абри атәы Амбакуа.
 Дхучы аахыс абри дағзоуп,
 Аха Куакуа джъоуп...

Зныкгы гуфарас иқалтеит,
 Аха настыры дыпхашьент.
 Аламыс мыжда кыр иапсоуп,
 Адәы хзықугы убри азоуп.

Пүшбаала ашшыхәа акгы мхәазакуа,
Ишылдырызгы имырдырзакуа,
Лкуац ааштылхын нақ данца,
Лыңуцемақъа инантца...

КҮЙРШАЛ ЧАЧХАЛИА

АЖЭАНРААЛАҚУА

